

NOCOJ IN JUTRI POPOLDNE V AVDITORIJU

Večer v Čitavnici

„Zanimiva rekonstrukcija družbenih razmer, kakršne so bile pred kakimi sto leti“

Nocoj in jutri popoldne bomo imeli v gosteh ljubljansko Mestno gledališče, ki nam bo v večeru v čitavnici prikazalo tri Vilharjeve stare slogoje. Prvo je, da — v kolikor je sploh potrebno — ljubljanske goste tržaskemu občinstvu predstavimo. Toda ne bomo jih predstavljali mi, pač pa bomo prepustili besedo kritiku zagrebškega „Vjesnika“ Ivo Hergešiču, kritiku beograjske „Borbe“ Hugu Klajnu in italijanskemu gledališkemu kritiku Ghigo De Chiaru.

Ivo Hergešič je 23. aprila letos o večeru v čitavnici ljubljanskega Mestnega gledališča v zagrebškem „Vjesniku“ med drugim napisal: „Dušan Moravec, dramaturg Mestnega gledališča, ki se je spomnil, da bi se dale stare

kaj pisan in bogat program z rodoljubnim nagovorom doktorja Janeza Bleiweisa (ki je bil od leta 1863 predsednik ljubljanske čitavnice), z zborovskimi pevskimi nastopi, s klavirskimi točkami, z živimi slikami, z dramskim monologom in z amaterskim podajanjem tretih Vilharjevih slogojev: „Detelje“, „Zupana“ in „Poštene deklice“.

„Način, kako je bila ta ideja pod vodstvom režiserja Miroslava Mahničja obogatena in dokončno uredena, pomeni nenavadno ubrano kombinacijo zgodovinske zveste rekonstrukcije s komedijsko interpretacijo, ki je po svoji zanimivosti in doseženem nivoju izredna in sega prav do paradižna v rekonstrukciji. Vse je nadahnjeno z rahlo ironijo, a brez surovega posmeha,

bi radi pomagali namenu predstave. Kot diletanti stojijo obrambeni proti publiki, drže roke ob telesa, pri branju premikajo glavo od leve proti desni, s pozami in gibi spominjajo na lutke, ki prihajajo proti robniku (starinski rampi) s svetilnicami za sečniki ali se umikajo proti ozadju odra, štejejo korake (kolikor jim jih je predpisal režiser, to se pravi „odgovorni vodja predstave“), kadar izrečejo besedo „plavina“, se jim vzdigne roka proti stropu, ob besedi „dolina“ pokazejo v tla, ob besedi „zvezde“ pa se jim pogled upre v nebo in kadar govorijo o ljubavi, jim čisto naravno uhaja roka na srce. Vse je groteskno, pa vendar ves čas s čutom za mero, vse igralne manire in govorne so kratko in malo — polahkajene. Med njimi so „diletanti zvezdniki“, ki imajo poleg nadarjenosti tudi veliko izkušnje, kot je na primer „gospod Preseknik ml.“, ki je igral „purpermajstra“, pa tudi popolni „diletanti“, diletanti začetniki, ki nimajo nič drugega kot dobro voljo in vdanost in jim so igralci pomagajo s prišepetavanjem.

„Po svoji popolni neizumetličnosti“, po svoji virtuozni neizkušnosti se je odlikovala še posebej vloga Aničke v interpretaciji Julije Staričeve. Pri nji je bilo čutili izobilje razlaganih čustev, izraženih z najelementarnejšimi sredstvi in sablonami, ko so se jim tudi malo bolj izkušeni diletanti že zdavnaj odrekli, a s prisrčnostjo, ki je bila prepričljivejša od najbriljantnejšega artizma, čutili pa tudi resnično navno (tako izprano, da je bilo treba verjeti v njeno resničnost) brez vsake izredne spogledljivosti, tako da je bila celotna stvaritev prežeta z lepoto in ljubkostjo in popolnostjo umetnine, izdelane v najprimitivnejši tehniki.

Italijanski kritik Ghigo de Chiaro je bil dopisniku „Ljudske pravice“ takole odgovoril na vprašanje, ali bi lahko kaj več povedal o kaki konkretni predstavi, ki jo je videl v Ljubljani:

„Najbolj me je impresionirala predstava v Mestnem gledališču, „Večer v čitavnici“. Zdelo se mi je zelo duhovito, zanimivo, pa tudi drzna. Gledati tako suvereno na svojo preteklost, dotakniti se z ironijo, čeprav toplo in prizanesljivo, tako občutljivo obdobja v zgodovini slehernega naroda, ki je narodno prebujenje in borba za politično in kulturno afirmacijo, je prav gotovo znak moči in zdrave samozavesti. Teško je za osebo, ki je slepota spoštovanja svoje salonske ali strpljenja polne preteklosti in začetki gledati nanjo z novega zornega kota, čisto v nasprotju s tradicijo.“

Zaključni prizor iz Vilharjeve „Poštene deklice“

Vilharjeve komedije poveza in v postavitvi o okolje, iz katerega so rasle, je imel v Mestnem gledališču v Ljubljani, ki je bil za zamisel urednik z velike ljubeznijo in znanjem, številni igralci pa so se radi spustili na raven nekdanjih diletantov in nam posredovali zvest izsek iz kulturnopolitične preteklosti Slovenije. Zategadelj je „Večer v čitavnici“ zanimiva rekonstrukcija družbenih razmer, kakršne so bile pred sto leti, kar vsak šolan Slovenec opazari na prvi pogled, vsak Hrvat, zlasti se Zagrebčan, pa občuti, vse je bilo v znamenju diletantizma, naj je bilo muziciranje na muhičeno razglašnem klavirju ali pa monolog iz Deviče Orleanske Miroslava (Schillerja, ki ga je sijajno, v primernem kostumu in z ustreznimi intonacijami in kretnjami recitiral ego-spošidna Zupaničeva, vse je bilo nadahnjeno z nečim daljnim in proučnim, obenem pa prisrčno in nadarjeno.“

„Posebno uprizaritve kratkih komedij je bila delo kritikov umetnosti, spreminjenih v diletante, ki v igralski umetnosti ne poskušajo tekmovali s profesionalnimi umetniki in ki sploh ne marajo, da bi uveljavili sami sebe, temveč so navdušeni za odsko umetnost in za svojo nlogo in

Aljalsko so bili vsi interpreti od kraja izvirni, tako da bi bilo treba prepričati vse gledališki program, ki je močstrsko delo zgodovinske zvestobe in duhovitosti. Vendar omenimo „gospodino“ Zupaničevno in „gospo“ Staričevno, „gospoda“ Preseknika ml. in „gospo“ Glavinovo, a pri tem ne smemo mimo „gospoda“ Arčona, ki je vokalni sloven Bleiweisa, zaščitnega slovenskega rodoljuba. Franci Preseknik, ki smo ga prejeli dan vokalno kot Martina Kačurja, je igral nekakega zupana nem-Buktarja, medtem ko je Ivo Zupaničeva (njegovna Tončica) deklarirala „samogovor“ iz „Deviče Orleanske“ Miroslava Schillerja, virtuozno diletantsko in nepremagljivo smešno. Ali je sploh potrebno se močnejši slovak o tehničnih možnostih slovenskih igralcev, o njihovi prilagodljivosti?“

Mož je takoj našel izgovor: Vse te naprave so bile namreč le za prikaz, ti predmeti mi služijo, le da bi dobil navdih za svoje pisanje.

Hugo Klajn pa o večeru v čitavnici pravi: „Bil je trenutek izrednega nardnja. Ko je dramaturg ljubljanskega Mestnega gledališča prišel na misel, da bi stare slogoje Miroslava Vilharjeve odsko očivil v okviru rekonstruirane besede, privedel v čitavnici pred sto leti. Celi dve uri je tekel do

„Zasedba električna stolica“
Groth je rad zahajal v kinematografsko, posebno všeč so mu bili kriminalni filmi, ki so ga navdihnili za svoj kletski film. V svoji kletki si je Groth napravil pravo pravico: mučilnico, kjer je našla mesto celo električna stolica. Zdel je svoje naprave celo preizkusiti in predmet teh požukov je bila neka njegova prijateljica, Rosina Reisinger, kateri se je po nekake dne vendarle posvetilo, da bi znala tudi sama postati žrtev tega čudnega „laboratorija“. Zato je zadelo prijavi. Policija je moža aretirala in ga spravila pred sodišče.

ZANIMIVI ODMEVI RUSKIH SPUTNIKOV

V Ameriki je ruski jezik kar čez noč postal - moda

Kar čez noč je v ZDA postala rusčina modni jezik in kdor ga obvlada, ne bo brez dobro plačane službe. Zakaž? Dolgo vrsto let so v ZDA — kot povsod drugod — razne javne ustanove nakupovale sovjetske znanstvene revije in drugo čtivo. Toda le redko kdo se je z njimi ukvarjal. V veliki biblioteki ameriškega kongresa n. pr. se je to čtivo kopičilo in nad njim se je sesedal prah, kajti nikomur ni padlo na um, da bi bilo morda koristno te revije tudi prebrati in ustrezno čtivo prevajati.

V Sovjetski zvezi se objavljajo kakih 1200 publikacij, katerih najmanj 200 je takih, ki bi morale zanimati tudi zelo razvito ameriško tehniko in znanost. Toda tega so se Američani zavedli le tedaj, ko se je začel prvi ruski sputnik oglašati iz jonosfera s svojim ebip. bipo. Ki se je tedaj začela v ZDA sputniška mrzlica, ki je zavedla celo ameriške strokovnjake, da so pri svojem prvem pokušju doživeli tolikšno blamažo, so se z vso naglico lotili brskanja po starih ruskih revijah in tam odkrili, da je ruska revija „Radio“ že v svoji letošnji junjski in juljski številki objavila frekvenco, na kateri biosta oddajala sovjetska sputnika.

To in vse vrsto drugih podobnih stvari, kakor tudi sloves, ki ga je sovjetska znanost pridobila v zadnjem času, je Američane navdela na to, da so imeli tudi sovjetski znanstveniki, v katerih visoki funkcijari poklonili svojimi nekakim kolegom marsikatero veliko delo italijanske umetnosti, da

ZNACILNA OSTAVKA

Nemci ne marajo vrniti umotvorov

V vsaki vojni gleda po zlu množica umetniških dela, predvsem razni znameniti spomeniki. Čeprav so tik pred zadnjim vojno skoraj povsod skušali razne spomenike zaščititi pred morebitnimi letalskimi napadi, so imeli restavratrji starin po vojni mnogo dela, ki ga še niso končali. Ni pa pamo tistih zgodovinskih in umetniških spomenikov, ki so bili povsem uničeni. Toda tudi številni slikarski umotvorji so bili poškodovani, mnogi pa so izgubili. Nemci so bili namreč tudi v tem strokovnjaki. Da bi razne umotvore obnovili, so jih odnesli v Nemčijo. V kolikor niso že bili fašistični visoki funkcijari poklonili svojimi nekakim kolegom marsikatero veliko delo italijanske umetnosti, da

bi si s tem kupili njihovo naklonjenost, so nemci proti koncu vojne odnesli iz Italije mnogo umetniških del, med katerimi tudi 14 umotvorov iz Galerije „Degli Uffizi“. Po vojni so se italijanske oblasti potegovale, da bi se ti umotvorji vrnili Italiji. V ta namen sta bili imenovani tudi dve komisiji in sicer ena za Italijo, druga za Nemčijo, ki naj bi uredile vrnitev slik v smislu sporazuma, ki je bil dosežen med pokojnim De Gasperiem in kanclerjem Adenauerjem.

Zdi se pa, da Nemci ne kažejo preveč dobre volje pri izvajanju tega sporazuma. Profesor Roberto Longhi, ki je redni profesor za umetnostno zgodovino na vseučilniču v Florenci, je pred kratkim podal ostavko na svoje mesto v italijanski komisiji, ki ima nalogo vrniti Italiji njene umotvorje. Profesor Longhi je 20. oktobra poslal italijanskemu ministru za zunanje zadeve pismo, v katerem pravi, da ne nositi krivde za primer, če bi akcija za vrnitev italijanskih umotvorov doživela neuspeh. Obstaja namreč točen seznam vseh teh umotvorov, ki so jih nemci poropali, in pri sestavljanju tega je sodeloval tudi profesor Longhi, toda Nemci kljub temu seznanu in kljub temu, da se točno ve, kje so ti umotvorji, vso zadevo zapleli in zavlačuje, verjetno zato, da bi se italijanske oblasti naveličale.

Prejeli smo
Thomas Mann, Buddenbrookovi. Z delno uporabo R. Kresalovega prevoda poslovenil Robert Pohar, Opremil Vladimir Makuc. Založila Državna založba Slovenije, Ljubljana 1957.
Victor Hugo, Nesrečniki II. Prevedel Silvester Škerl. Opremil Marjan Rutar. Založila Državna založba Slovenije, Ljubljana 1957.

KMEČKO DELO, KI NE POZNA LETNE DOBE

Sprstenina ali humus vir rodovitnosti zemlje

Ne smemo misliti le na ohranitev rodovitnosti zemlje, ampak delati na tem, da se njena rodovitnost poveča

V naprednem gospodarjenju ne govorimo le o ohranitvi rodovitnosti zemlje, ampak se bolj o njenem izboljšanju. V ta namen so potrebni razni kmetijski ukrepi. V naših razmerah pa štejemo za najpomembnejši in zato prvobitni ukrep, gnojenje, in sicer gnojenje z naravnimi ali organskimi gnojili.

Organska gnojila so vsesplošno in popolno gnojilo, ker vsebuje vse snovi, ki so rastlini za njen razvoj potrebne. Le ene snovi je v teh gnojilih, zlasti v našem hlevskem gnoju v primerjavi z ostalimi redilnimi gnojili na splošno premalo: primanjkuje mu fosfora in snov. To moramo dati zem-

lji v obliki rudninskih (umetnih) fosfornih gnojil. Z gnojenjem pa damo zemlji poleg rudninske hrane (dušik, kalij, apno, fosfor i. dr.) tudi srphnele organske snovi (sprstenino ali humus), kar je za rastline naravno življenjskega pomena. Sprstenina je izvor rodovitnosti zemlje in pogoj za življenje drobnoživk (mikroorganizmov), ki presnavljajo hrano in jo pripravljajo za rastline. Če torej dobimo zemljo vedno manj gnojna — in tako je na splošno pri nas — so letine vedno slabše, ker rodovitnost zemlje pade. Brez sprstenine (humusa) ne moremo zboljšati rodovitnost zemlje. Do nje pridemo po dveh poteh: najprej je treba pripraviti (pridelati) rastlinsko snov, nato njene ostanke in odpadke (živalsko blato) skrbno zbrati — pridelati bi to bilo v obliki hlevskega gnojla ali pa mesanca (komposta). Gnoj naj gre na njivo in v vinograd, kompost pa na travnik in pašnik. Ta pridelek bo pri predvsem drugim kmetovalčevimi skrbmi in prizadevanji.

A tudi ta pridelek je treba znati — pridelati. Po naših kmetijah vidimo urejena gnojila. To je razveseljivo. Ni pa tako razveseljivo videti, ko vozijo iz nekaterih modernih gnojilšč na zemljišča prav slab gnoj. Ni torej dovolj gnojilšč. Se pred tem je ravnanje — z gnojem. Dober gnoj si moremo pripraviti tudi brez modernega gnojilšč (s tem seveda ne smemo trditi da bi to ne bilo nujno potrebno). Pri delanju gnojila gre za dve bistveni stvari: za njegovo pravilno razkranje in preprečevanje izgube na redilnih snoveh. To moremo doseči (dokler nima dobro zgrajenega — cementnega — gnojilšč) na dobro zbiti nepropustni podlagi (ilovica, škrle in vmes cement), ki je v sredini malo pogolbljena, da se tja izceja voda in od tam v nepropustno jamo.

Gnojni kup mora biti najmanj 3 m visok, sicer se razkranje ne vrši v redu in brez izgube snovi. Zato ni prav, če gnoj, ki ga vsak dan ukidamo, raztrosimo pa vsem gnojnem kupu, marveč ga je treba vreči le na tolikšno po-

visino gnojilšč, da je kup, ki smo ga prej dobro stlačili, visok okrog 25 cm. Tako zgradimo gnojni kup do višine treh in tudi več metrov. Ko kup zaključimo, ga pokrijemo z zemljo. Gnoj se v takem kupu močno segreje in nato počasi ohladi. Ako se voda izpod kupa ocedi v jamo, ni nobene izgube. Kup se počasi niža, in gnoj zori; iz presnega se napolje uleži, iz dobro uleženega pa nastane črna prst. Gnoj je uležen (udelan), ko ne ločimo v njem slamnatih bilk ali listov, oziroma ko je gnoj črna, mastna snov. To se s pravilnim ravnanjem zgodi v 3—4 mesecih. Takrat je gnoj za polovico manj. V črni prsti, to je v zadnji skrajni stopnji zorenja je le 1 četrtina prvotne teže gnojla.

Gnoj pa lahko tudi kompostiramo. Ne vemo, če je to kdo že poskušal. Za kompostiranje pa mora biti na dvorišču ali v njegovi neposredni bližini dovolj prostora. Kompostiramo takole: vsak dan izvozimo gnoj na večji prostor, kjer ga nameramo v okrog 25 cm visok in 170 cm širok ter po potrebi dolg kup, ki ga torej stlačimo in pokrijemo z zemljo. Dno kompostilšč je iz zemlje, slame ali žagovine i. e. Ko je kup visok 1 do 1,5 m, v dolžino pa poljubno, (po potrebi, oziroma po številu glav živine), ga dobro pokrijemo z zemljo. V približno 4 mesecih gnoj dozori — sprhni. Z zemljo vred ga izvzamemo na njivo. Kompostiranje bi bilo priporočljivo za gospodarje, ki nimajo dobrega gnojilšč. Naj še dodamo, da izvzamemo na kompostirani gnoj stranišnik in gnojnice. Stranišnik namerne ne spada na njivo ne na travnik, ker mora prej zoreti. To se najbolj zgodi na kompostiranem kupu gnojla. Z dodatkom stranišnika in gnojnice tudi obogatimo gnoj z dvema hraninama: s fosforno kislino (na kateri je naj gnoj najbolj reven) in z dušikom (gnojilšč).

Tako smo omenili najvažnejši vir sprstenine na gospodarstvih. Treba je ohraniti in čimbolj povečati, da z njim obogatimo našo izprano zemljo.

J. P.

KAJ NAPOVEDUJEJO ZNANSTVENE VELIČINE

Na Zemlji leta 2057

Trikrat več nas bo, bolje bomo jedli, lepši in boljši bomo, živeli bomo dlje in sprehajali se bomo po vsem našem sončnem sistemu

Na nedavno večerjo, ki jo je ob priliki stoletnice svoje-ga obstoja priredila družba „Joseph E. Seagran and Sons“ v sloviem hotelu Waldorf-Astoria in New Yorku, so med drugimi povabili tudi sedem velikih imen ameriške znanosti. Povabljeni so bili naslednji učenjaki: že slavni strokovnjak za raketne, sedaj ameriške vojske, nekdo pa hitlerjevskega oporišča v Penne-muendu, Werner von Braun; nato nosilec Nobelove nagrade za kemijo dr. Albert Szent-Gyorgyi; dalje prof. James Bonner, biolog na kalifornijskem inštitutu za tehnologijo in prof. Harison Brown, ki poučuje geokemijo na istem inštitutu (učenjaka svetovnega slovesa); nadalje dr. Clifford C. Furnas, rektor univerze v Buffalu, John Weir, psiholog kalifornijskega inštituta za tehnologijo, in končno Nobelov nagradjenec dr. Hermann J. Mueller, ki poučuje genetiko na univerzi v Indiani.

Vsekar izbrana družba in ni čudno, če ji je tisk posvetil precejšnjo pozornost, kljub temu, da je šlo za proslava stoletnice družbe, ki se peča s proizvajanjem wiskija.

Tema, o kateri je sedmero učenjakov moralo govoriti, se je glasila: „Za naslednjih sto let. Ze po naslovu teme je jasno, za kaj je šlo; največji znanstveniki naj bi na podla-

di sedanjega stanja v znanosti napovedali, kakšno bo življenje na naši Zemlji čez približno sto let.

Ogledimo si nekaj najbolj zanimivih izjav posameznih učenjakov, ki so vzbudile precejšnje zanimanje, bodisi zaradi svoje drznosti bodisi zaradi svoje nenavadnosti.

Ko je Nobelov nagradjenec dr. Albert Szent-Gyorgyi podaril možnosti biokemije v prihodnjem stoletju, je izjavil, da bodo v tem stoletju ljudje prodrli v tajnosti rastlin in se naučili proizvajati hrano neposredno iz sonca, oziroma iz sončne energije, morda pa celo neposredno iz zalog atom-ske energije.

Ni manj fantastična ni prognoza astrofizika von Brauna, ki pravi, da bodo do leta 2057 ekspedicije že dosegle Mars in Venuro in se na teh planetih utrdile, medtem ko nas bodo raziskovalna potovanja pripeljala celo na Saturn in Jupiter, to je na ru naše sončnega sistema.

Biolog James Bonner predvideva naslednje povečanje našega prebivalstva: Sedanje število prebivalstva, ki znaša 2,7 milijarde, se bo najmanj potrojilo, če upoštevamo, da je človeško življenje še dalje in da bo nadaljnji razvoj medicine še v večji meri zmanjšal smrtnost od raznih bolezni, ki danes razsajajo med ljudmi. Toda z razliko

od pesimističnih prerokovanj (in že davno propadli teoriji angleškega teologa Thomasa Roberta Malthusa, ki je napovedoval, da bo človeštvo stradalo), Bonner predvideva, da se bo vsa ta ogromna masa ljudi mnogo bolje hranila kot danes. In to zaradi tega, ker bo vsaka ped zemeljske površine ali obijudena ali obdelana, hkrati pa bo izginila živina in — na veliko nesrečo sedanjih sladokolcev — perutnina. Ne bo niti kokoši niti piščancev niti gosi in verjetno (razen v posebnih rezervatih) niti divjadi. Človek bo postal vegetarijec — pravi Bonner. Jedli bodo zrezke iz rastlinskih proteinov, začimbenih sintetično.

Poleg kultiviranih zemljišč, bomo izkoristili tudi morje, kot vir hrane, v neprimerno večjih količinah kot danes — napoveduje geokemik prof. Brown. Oceani bodo postali eden glavnih virov energije, ker bodo ljudje dobivali iz morja vodik, ki je tako potreben za funkcioniranje vodikovih in atomskih pogonskih sredstev. Učenjaki bodo do takrat dosegli kemijsko sintezo sončne svetlobe, hrano pa bodo proizvajali neposredno iz sončne energije.

Tudi dr. Clifford Furnas pravi, da nam bo morje vir dragocenih kovin: cinka, zlata, vanadija, titana in drugih, medtem ko bodo s fotosintezo sončne svetlobe, s posebnim postopkom, proizvajali sedaj neznan silna goriva.

Zastarela sredstva za telekomunikacije, kakor so na primer telefon, telegraf, teleprinter in druga, bodo izginila. Namesto tega bomo pošto prejemali na zelo nenavadne, v bistvu pa zelo preproste načine. Zemlja bo obkrožena z neštetiimi majhnimi umetnimi sateliti. Poštni urad bo usmeril svoj radijski val na satelit, leta pa ga bo odbil proti drugim poštnim postajam. Televizija bo postala univerzalna: sateliti bodo prenašali oddaje televizijskih postaj iz vseh krajev sveta v vse kraje sveta — zavrjuje Werner von Braun.

Psiholog dr. Weir zatrjuje, da bo človek neprimerno napredoval. Emocije in impulze bo moč kemično spreminjati. Obstaja tudi možnost prenosa misli na razdaljo, in to brez naprave, če bo učenjakom uspelo odkriti vse tajnosti topežanskih električnih valov. Izginile bodo duševne bolezni, emocionalna obolenja, neprilagodljivost okolici.

Dr. Herman J. Mueller pravi, da bo v tem stoletju moč po mili volji povzročiti dvojele, da ne bo težko doseči tudi trojčkov, četvorkov, petorkov. Prav tako bo moč vnaprej določiti spol bodočega otroka. Udomačila se bo tudi metoda umetnega oplodjevanja in partenogeneza (otvoroma rojstvo otroka v posebnih retortah). Te metode bodo uporabljali za zavestno izboljšanje in razvoj pozitiv-

FOTOGRAFSKI KOTIČEK

SNEG KOT MOTIV

Bliža se čas, ko bodo smučarji sedeli pri radioaparatu, da bi se seznanili s kraji, kjer je padel sneg. Zanimaj jih ne le kraj, ampak tudi vrsta snega in njegova debelina, kajti vsak sneg ni za smučarje. S takimi vprašanji si fototomater ne beli glave, ker mu zadostuje sneg in ne zadržuje se za vrsto.

Zimski čas nudi diletantu v krajih, kjer je narava v belo odela, lepa prilobnost, da obogati svoj album s slikami, ki so, v nasprotju z drugimi, polne belin. Je pa fotografiranje snega kočljivo, kajti desetini posnetih slik so le redke, ki ustrezajo predpisom in zahtevnosti.

Največjo težavo pri slikanju snega določa svetlost in tudi najzanesljivejši fotometer bo fotoamaterju kaj malo pomagal. Obrnjen proti objektu kaže fotometer prekratke svetlitve za hiše, drevesa, osebe in vse drugo, ki bi morali biti sestavni del slike. Sneg namreč nima nobene dominantne barve razen takrat, ko ga obseva sonce in odseva od njega svetlomodra barva. Ki se malo ali skoraj nič razlikuje od bele. Mislimo, da ne bi prišlo nobenemu diletantu na um, da bi slikal belo rjuho, ki je močno napeta, in nima najmanj napete. Kakor hitro je zvita ali zmečkana, pa ima na sebi več ali manj senc in zadostuje, da so te komaj nazakane, ko se bodo dobro odbijale od bele površine.

Ista zadeva je s snegom, če hočemo, da pride večja površina snega do izraza, mora biti ta dobro poteptana ali pa prekrita z brazdami, ki jih zarišejo smučji. Pri nepoteptanem snegu ima diletant lepo prilobnost, da po svoji volji napravi več ali manj odstopov svojih čevljev. Take stopinje, ki peljejo v zaokroženi črti de glavnega motiva, dajejo sliki vtis življenja, kajti nekdaj je pač moral napraviti tiste odstise, tudi če ga na sliki ne vidimo.

Taki posnetki pa morajo biti posneti s stransko lučjo, da pridejo sence do izraza, kajti navpična luč ne dela senc. Za fotografiranje snežne pokrajine pride v poštev samo pankromatični film, ki je občutljiv tudi za najmanjše odtenke modre barve. Da pridejo ti odtenki do boljšega izraza, pa je potreben svetlorumeni filter, če smo pa v visoki, ki presega 1500 m, se moramo zateči k ultravijoličnemu filtru, posebno če imamo na sliki tudi modro nebo.

Povrniti se moramo k osvetlitvi. Ko gre za fotografiranje samega snega, mora biti fototomater obrnjen proti tlu, da se izloči vsa tista svetloba, ki jo oddaja sneg in ki potisne kazalec fotometra proti kratki osvetlitvi; če pa imamo poleg snega opravka še s temnejšim objektom, se moramo temu približati s fotometrom na dober meter in naj fotometer nam bo takoj pokazal daljšo osvetlitev. Zelo važno je zasenčenje objektiv. Preobilica žarkov sili v objektiv od vseh strani in nevarno je, da bo naša slika medla. Senčnik si lahko pripravimo sami iz navadne lepence, ki ga v obliki cevi nastavimo na objektiv. Zado-ustuje, da je dolg dva do tri centimetre, kajti predolg senčnik bi lahko prestregel stranske žarke, kar bi imelo za posledico, da bi imeli negativne večje ali manjše bele robove. Potrebno je, da je tak senčnik na notranji strani prevlečen s črnim papirjem ali pa črno barvan, da ne bi odbijal v objektiv od strani dobljenih žarkov.

Razvijanje filmov, ki nosi v sebi posnetke snega, mora biti mehko; da se ne izgubijo tisti odtenki, ki so nam dali pri smenjanju toliko dela, za kopiranje in povečevanje pa pride v poštev le tak papir, ki ima globoko črne barve, da pride bela barva bolj do izraza. Ta pa mora biti v resnici bela, kajti do sedaj še ne poznamo sivnega snega.

R. P.

Zdaj pa naj kar dežuje...

Goriško-beneški dnevnik

S sinočnje seje občinskega sveta

Živahna diskusija o ljudskih hišah

Večmilijonske vsote so namenili za okrepitev javne razsvetljave in za kanalizacijo

Večji del sinočnje seje občinskega sveta v Gorici so svetovalci posvetili diskusiji o interpellaciji socialdemokratskih svetovalcev prof. Zuccellija in Gandussija občinskemu odboru, v kateri predlagatelj zahteval odgovor v poljasnilo, kako je z gradnjo stanovanjskih hiš po zakonu Romita.

Zupan je odgovoril, da je leta 1956 izvedel iz časopisja, da je minister za javna dela Romita sporočil goriški sekciji PSDI, da se bo v Gorici zgradilo 65 stanovanj za družine, ki bivalo v barakah. Poslopje bi se moralo zgraditi do konca leta 1961. V mestu bi zgradili 20 stanovanj; v Štandrevžu 4; v Ločniku 16; in v Pevni 13 in v Podgori 12. Da bi izvedel, kako je vest pršla v javnost, in kaj je na stvari, je razposlal v Rim in na ustanovo UNRA CASA v Trstu več pisem. Okoli tega vprašanja, kakor smo videli iz diskusije, je bilo predvsem veliko dopisovanj, ne da bi prišlo do konkretnih zaljubljkov.

Predlagatelj interpellacije prof. Zuccelli je ob koncu diskusije o tem vprašanju rekel, da je bil njegov namen priprijeti k rešitvi vprašanja, medtem ko je zupnan svojim govorom zadevo še bolj zapletel.

V začetku seje je svetovalec Batti (KPI) predlagal zupnanu, naj občinski svet razpravlja o novem zakonu o prosti coni, ki je bil pred kratkim izglasovan v parlamentu. Predlog je zupnan sprejel.

Sledila je diskusija o posameznih točkah dnevnega reda. Na podlagi zakona je sklenila občina najeti 5-odstotno posojilo za dobo 35 let za ureditev kanalizacije v Ul. Blaserina in Giustiniani, kar bo stalo 25 milijonov lir; 10 milijonov bodo potrosili za kanalizacijo v Ul. Torriani; 11 milijonov pa v Ul. Trieste. Za namestitev pet luči v Ul. Ciconi in tri v Ul. Luzzatto so določili 308.000 lir, za okrepitev javne razsvetljave v številnih ulicah v središčnem mestu pa 1 milijon 700.000 lir. O vprašanju javne razsvetljave je nastala kratka diskusija, v katero sta posegla Battello (KPI) in Attenu (PLI). Predlagala sta, naj bi občinski svet načrtno razprav-

Blok pri Rdeči hiši dobiva drugačno lice

Temeljni stavbe za obmejne organe že postavljene - Veliko ploščad za vozila bodo asfaltirali

Gostilna je že pod streho

Temeljni nove obmejne palače na bloku pri Rdeči hiši, v kateri bodo nameščeni uradi italijanskih policijskih in finančnih organov so postavljeni; zidariji so pridno na delu in pritišče bo kmalu dograjeno. Slabo vreme sicer ovira gradnjo te za ves obmejni promet tako potrebne stavbe, vendar skušajo delavci čim bolj hiteti, da bi jo do pomladi je sezidali. Poslopje bo verjetno dvonadstropno in precej obsežno, kajti oblasti nameravajo urediti dva uradna za potnike; prvega na levi in drugega na desni strani poslopja, tako, da bi bil promet prihajajočih in odhajajočih domačinov in tujih državljanov z dvema uradoma dokaj razbremenjen.

Tudi ploščad za vozila, ki

VOJNA NA BALKANU

Nekaj izbranih poglavij

Ko smo bili vsi tako zbrani, smo se lahko lotili dela. Naslednjega dne zjutraj smo pričeli »stabne razgovore« s partizani. Naša prva želja je bila, da bi nam opisali vojaški položaj v Jugoslaviji. Njihova poročila lahko preverimo s tistimi, ki jih bomo prejeli iz ostalih razpoložljivih virov!

Vivian Street je kot moj »stabni načelnik« prebil ves dan s partizanskim stabnim načelnikom Arso Jovanovićem, poglabljen v zemljevid velikih razmer. Peter Moore je razpravljal o uničevanju objektov in o razstrelivih z voditeljem Titovih diverzantov, o katerem smo presenečeni izvedeli, da je ruski belogardistični emigrant. Parkerov partner se je imenoval intendat. Ona dva sta izdelala osnutek sheme o potrebah in prednostnih postavkah; bil je v skladu z najboljšimi kriteriji generalnega štaba. Skrivnostno obnašanje Gordona Altona je prišlo do izraza tokrat bolj kakor kdaj koli poprej. Umaknil se je vsak dan v bolj oddaljeno koož in klepetal z voditeljem partizanske obveščevalne službe. Tu je sestavljal po vesteh obveščevalcev, zaplenjenih nemških vojaških knjižic in znamenjih poročila o sovražnikovem bojnem razporedu. Pošiljali smo jih redno v Kairo in London, kjer so jih vzporejali s poročili iz drugih virov.

Po devetdnevni zapori

Rabeljski rudnik zopet obratuje

Danes se pričnejo pogajanja na sedežu videmske prefekture

Odkar je družba, ki je lastnica rabeljskega rudnika, odredila zaporo obrata, je prenehala vsaka industrijska delavnost. Do tega jih je pripravilo odločno stališče delavcev, da se zboljša varnost na delu in da se zboljšajo tudi njihovi prejemki. Ravnateljstvo je skušalo čim bolj prizadeti delavce z dobro premišljeno represalijo. Toda delavci so na to reagirali s tem, da so še bolj strnili svoje vrste in organizirali celo vrsto zborovanj pred podjetji videmske pokrajine. Predstavniki notranje komisije so prišli tudi pred livarno SAFOG v Gorici, kjer so zbranim delavcem govorili o svoji borbi. S svojimi vprašanji so se zneznili tudi delavce občinskih podjetij, tekstilne delavce v Podgori in kovinarje iz Trzica.

Razpisali so široko nabiralno akcijo, s katero naj se zberejo materialna sredstva za stavkajoče. Kakor se govori, bodo v Jugoslaviji poskrbeli za tistih 40 delavcev, ki živijo v Jugoslaviji in hodijo na delo v rudnik. Notranja komisija je s položajem seznanila tudi parlamentarce in jih zaprosila za pomoč.

URADNO STALIŠČE KD

«Il Piccolo» na indeksu

Pred dnevi je liberalna «Gazzetta» objavila okrožnico goriške Krčanske demokracije s podpisom pokrajinskega svetovaleca in strankinega voditelja Cociannija, okrožnico, ki jo je KD poslala svojim sekcijam v goriški pokrajini. Njena vsebina je nadse zanimiva. Trdi, da stališče trzicega «Il Piccola» ne ustreza političnim koncepcijam stranke (njegov pisarje o vprašanju kmečkih pogodb je bilo skrajno konservativno in npr. protidemokratsko) in priporoča svojim članom čitanje listov «Il Gazzettino» in «Il Giorni».

Radi verjamejo, da letičarsko usmerjenim goriškim demokratizmom ne gre v pomoč KD izvoljena na vodilna mesta v krajevnih ustanovah, smatra «Il Piccolo» za svoje glasilo prav zaradi njegovega pisanja, ker tisto pisanje ustreza njihovi konservativnosti, da ne rečemo fašistični mentaliteti.

Komu naj verjamejo? Kateri so sedaj pravi demokristjani in kateri list piše najbolj po njihovi liniji? Ker nam je pri srcu razvoj v smeri demokracije in strpnosti, v smeri napredka in protifašizma, bi nam bilo ljubeše in v specifično težnje, ki si oter že ne bodo odpravile keriv in rešile številnih vprašanj v našem mestu in na območju naše pokrajine, vendar pa za vsako določeno zlost in demokracijo, saj jim je do pravične rešitve kmečkih pogodb, do ustanovitve avtonomne dežele Furlanije - Julijske krajine, da jim je do demokracije prevladskega konzorcija itd. - vsaj tako so zadržani v svojih resolucijah.

Nam ne preostaja drugega, kot da spremljamo razvoj. Dajmo času čas, sami sebi pa potrpežljivo, pa bomo dočkali, kaj se bo skuhalo iz tega.

Nočni urnik javnih lokalov za praznike

Goriška policija obvešča vse lastnike javnih lokalov (trazen vintocičev in krčem), da se bodo v dneh 24., 25. in 31. decembra letos ter 1., 5. in 6. januarja 1958 lahko ravnali po nočnem urniku, ki je v veljavi v naši pokrajini.

DEZURNA LEKARNA

Danes posluje ves dan in ponoči lekarna Pontoni-Bassi v Rastelu 27, tel. 33.49.

KINO

CORSO. 16.30: «Na svidenje Rimis, M. Lanza, R. Rascel, cinemascope in v barvah. VERDI. 17.00: «Kajuzna noč, G. Masina, A. Nazari. VITTORIA. 17.15: «Zenska, o kateri sem sanjal, T. Moore, v cinemascope in v barvah. CENTRALE. 17.00: «Joe Dakota, Cinemascope, Technicolor. MODERNO. 17.00: «Babilonski suznja».

Vsakih dva ali tri dni sem se povzpel do trdnjave ter s Titom obravnaval splošne položaj. Med razpravo sva se lotila tudi najnovejših dogodkov, tega, kaj bi lahko vse storil sovražnik, a kaj partizani, ter razčiščevala vsako vprašanje, ki se je pojavilo.

Ti predhodni razgovori so nam pokazali eno: da ima partizansko gibanje v Jugoslaviji delavno osrednjeno organizacijo, s katero lahko snujemo načrte in zamenjavamo poročila. Pokazali so, da je središče več ali manj v tesnem stiku z vsemi partizanskimi silami v deželi.

Podatke, ki so nam jih dajali partizani o svojih silah, o številu nemških divizij, ki jih vežejo nase, in predvsem o materialu, ki jim je potreben, smo prejeli nekam z rezervo vsaj dotle, dokler jih nismo preverili sami.

Vendar ni moglo biti nikakega dvoma o tem, kakšna naj bo narava mojega poslanstva in kakšne so njegove naloge. Sklenili smo, da bo moj osebni štab ostal skupno s partizanskim Glavnim štabom, medtem ko bomo poglavitnim partizanskim enotam dodelili na primeren način izrjene častnike, ki bodo povezani z nami z brezčino zvezo. Na podlagi tako sprejetih poročil si bomo lahko ustvarili precej zanesljivo sliko o obsegu in učinkovitosti partizanskega odpora in o obsegu materialne pomoči, katero naj jim damo. Ko pa bomo slednje uredili dovolj trdne zveze, bomo lahko vsikljali partizanske akcije z zaveznikiškimi operacijami na sredozemskem bojišču kot celoto.

Najprej bomo skušali dobiti stik s tremi od štirih britanskih častnikov, ki so se ob pričetu leta spustili k partizanom in so živeli sedaj pri partizanskih enotah v raznih krajih. Jasno je bilo, da nam bodo njihovi nazori, ki iz teh ali onih razlogov niso prodrli do zunanjega sveta, pri oceni položaja zelo koristili.

Športni dnevnik

Hokey za Latinski pokal

Italija in Španija z enakim številom točk

BOLOGNA, 13. — Drugi dan tekmovalja v hokeyu na kotal. kah za Latinski pokal je Italija premagala Francijo s 4:0 (1:0). Gole so dali Tavoni, Forti in Gelmini 2.

V drugi tekmi pa je Španija igrala s Portugalsko neodločeno 2:2.

Lestvica je torej po drugem kolu taka:

Italija	2	1	1	0	5:1	3
Španija	2	1	1	0	8:4	3
Portugalska	2	0	2	0	3:3	2
Francija	2	0	2	2	2:10	0

NOGOMET

V nedeljo žrebanje nasprotnika Izraelu

ZUERICH, 13. — Generalni tajnik FIFA Kurt Gassmann je sporočil, da se bo prihodnje nedeljo osem držav udeležilo žrebanja za določitev nasprotnika Izraelu v okviru izločilnih tekem za svetovno nogometno prvenstvo. Kot je znano, je Izrael ostal v svoji skupini »zmagovalcev«, ne da bi odigral tekme s svojimi nasprotniki, ker so se te tekmovalni odgovorili. Pravitnik za svetovno prvenstvo pa ne dopušča, da bi še kdaj tako poceni plasiral v finalno skupino. Zato se je odločil, da bo

Božična drevesca od 500 do 5.000 lir

V mestu so v prodaji božične smrekice. Z velikim tovnikom so jih pred dnevi pripeljali iz Jugoslavije. Na gozdnem oddelku na Svetogorski cesti so vsakemu drevescu pritrili bakreno znamko, brez katere drevesce ne sme v prodajo. Cena smrečice je od 500 do 5.000 lir.

Tragičen dogodek v Panzanu pri Trzicu

Pred nekaj dnevi so našli 49-letnega Stefana Satura na domu v Panzanu pri Trzicu obseženega v spalnici. Čeprav je Stefano večkrat trdil, da si bo prostovoljno vzel življenje, mu oče, ki ga je našel, tega ni hotel verjeti. Nesrečna je bil namreč večkrat v umobolnici, toda pred časom so ga izpuštili in zdelo se je, da mu je polnoma ozdravel. Ko mu je letos umrla mati, pa je Stefano Satura zopet pogreznil vase in si končno v trenutku obupa privzel za vrvi na vratih.

AVTOMOBILIZEM

BUENOS AIRES, 13. — Argentinec Rodriguez Larrita je zmagal v avtomobilski dirki za zmago nagrado Argentine. Na avtomobilu Peugeot je prevozil 4056,590 km s povprečno hitrostjo 104,642 km.

KOPENHAGEN, 13. — Sestidnevna kolesarska dirka v Kopenhagenu se je končala z zmago Švicarjev Rothera in Pfenningerja s 642 točkami pred italijansko - avstralsko dvojico Terruzzi - Arnold s 615 točkami.

ČITATELJI «PRIMORSKEGA» DNEVNIKA

Priporočamo vam, da se pri nabavi blaga in hišnih potrebščin poslužujete pri trvdkah in trgovinah, ki oglašajo v «Primorskem dnevniku». Postreženi boste z dobrim kvalitetnim in zaježenim blagom.

Kako bo jutri v Varese?

Trenutek s tekme med Simmenthal iz Milana in Stock iz Trsta. Prvaki Italije so imeli s Trzicani kaj tekme posej in število doseženih kosev je zanje zelo skromno. Za mostvo prvaka je zgornja slika značilna, saj sta razen treh Trzicancov (v svetlih oblekah) Saliccha, Porcellija in Damianija tudi ostala dva naša domačina: Sardagna, ki je še ne prav dolgo tega igral v Gorici, in Pieri, bivši član SG Triestine. — Jutri pa čaka Trzicane tekma v Varese; kako se bo končala?

ZDA se nimajo zmage v žepu

Belgijca sta zmagala v igri v dvoje s 3:1

Po stanju 2:1 si morajo ZDA priboriti še eno točko za končno zmago

BRISBANE, 13. — Medconski finale za Davisonov pokal nikakor ne gre Americancem tako gladko, kot je napovedoval njihov kapetan Trabert. Medtem ko se je moral že večerjati Flam krepko potruditi, da so si prvi dan priborili dve točki, pa danes dvojica Seixas - Mulloy ni zmogla Belgijcev Brichanta in Washera. Americanom res manjka samo ena točka, da zmago v tem dvoboju, ki je prav zaradi današnje zmage Belgijcev postal mnogo bolj zanimiv, vendar ni rečeno, da bo ta posej zelo lahek. Brichant je bil danes med vsemimi štirimi igralci najboljši in ni izključeno, da ne bi lahko pripravil presenečenje s tem, da jutri premagala Švedsko z 2:1.

HOKEY

STOCKHOLM, 13. — V hokeyu na ledu je SZ premagala Švedsko z 2:1.

«PRIMORSKEGA» DNEVNIKA

SE BOSTE SPOMNILI NA SVOJE ODJEMALCE POSKRIBITE PRAVOČASNO TER SPOROČITE NA UPRAVO LISTA, UL. SV. FRANCISKA ST. 20 TELEFON 37-338

Kino na Breznah

predvaja danes 14. t. m. z začetkom ob 18. uri Metrocinemascope film:

«Kurtizanka Diana»

Igrajo: LANA TURNER, PEDRO ARMENDARIZ ter ROGER MOORE

KOLESTARSTVO

Fornara pri Ignis prihodnjo sezono?

MILAN, 13. — Za kolesarsko sezono 1958 namerava športska skupina Ignis postaviti poleg španskega mostva pod vodstvom Miguela Pobletta tudi italijansko mladinsko mostvo. Kapetan tega mostva naj bi bil Pasquale Fornara, ki se sedaj pogaja. Doslej sta pogodbo podpisala Silvano Tessari, ki je lani nastopal v mostvu S. Pellegrino, in Luciano, novo profesionalce, ki se je odlikoval med diletanti.

ODGOVORNI UREDNIK STANISLAV RENKO

Tiska Tiskarski zavod ZTT - Trst

KINO PROSEK-KONTOVEL

predvaja danes 14. t. m. ob 19.30 uri Warner Bros barvni film: «Polkovnik Hollister» Igrajo: GARRY COOPER in RUTH ROMAN

Kino na Breznah

predvaja danes 14. t. m. z začetkom ob 18. uri Metrocinemascope film:

«Kurtizanka Diana»

Igrajo: LANA TURNER, PEDRO ARMENDARIZ ter ROGER MOORE

KOLESTARSTVO

Fornara pri Ignis prihodnjo sezono?

(Nadaljevanje sledi)